

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Zhrnutie stanoviska európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k návrhu európskeho systému pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS)

(Úplné znenie tohto stanoviska sa nachádza v anglickom, vo francúzskom a v nemeckom jazyku na webovej stránke európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov www.edps.europa.eu)

(2017/C 162/06)

Politika riadenia hraníc EÚ zaznamenala za uplynulé roky značný vývoj z dôvodu výziev, ktoré predstavoval prílev utečencov a migrantov, ako aj z dôvodu obáv o bezpečnosť, ktoré vzrástli po útokoch v Paríži, Bruseli a Nice. Situácia v súčasnosti a potreba garancie bezpečnosti na území členských štátov podnietili Komisiu k tomu, aby spustila niekoľko legislatívnych iniciatív zameraných na zlepšenie kontroly nad osobami vstupujúcimi do schengenského priestoru.

Jednou z týchto iniciatív je návrh nariadenia, ktorým sa zriaďuje európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS), ktorý Komisia predložila 16. novembra 2016.

Podľa návrhu by systém vyžadoval, aby sa cestujúci oslobodení od vízovej povinnosti podrobili posúdeniu rizík, pokiaľ ide o bezpečnosť, neregulárnu migráciu a riziká pre verejné zdravie pred svojím príchodom na schengenské hranice. Toto posúdenie by sa vykonávalo krížovou kontrolou údajov žiadateľa predložených prostredníctvom systému ETIAS s inými informačnými systémami EÚ, s osobitným kontrolným zoznamom systému ETIAS a pravidlami preverovania. Výsledkom tohto postupu bude udelenie alebo zamietnutie automatického povolenia na vstup do EÚ.

Zdá sa, že návrhom systému ETIAS zákonodarca EÚ sleduje rastúci trend riešenia bezpečnosti a účelov riadenia migrácie spoločne, bez zohľadnenia podstatných rozdielov medzi týmito dvoma oblasťami politiky. Zriadenie systému ETIAS by malo značný vplyv na právo na ochranu osobných údajov, keďže by sa rôzne druhy údajov, zozbierané pôvodne na veľmi odlišné účely, stali dostupnými pre širšiu škálu verejných orgánov (t. j. imigračné orgány, pohraničnú stráž, orgány presadzovania práva atď.). Z toho dôvodu sa európsky dozorný úradník pre ochranu údajov domnieva, že je potrebné vykonať posúdenie vplyvu, ktorý návrh bude mať na právo na súkromie a právo na ochranu údajov, ktoré sú zakotvené v Charte základných práv EÚ. V tomto posúdení sa bude čerpať zo všetkých existujúcich opatrení na úrovni EÚ zameraných na ciele v oblasti migrácie a bezpečnosti.

Okrem toho, návrh systému ETIAS vyvoláva obavy týkajúce sa postupu určovania možných rizík, ktoré predstavuje žiadateľ. V tomto smere treba osobitnú pozornosť venovať vymedzeniu uvedených rizík ako takých. Vzhľadom na to, že dôsledkom pre jednotlivca by mohlo byť zamietnutie vstupu, v zákone by sa malo jasne vymedziť, aké sú posudzované riziká. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov takisto spochybňuje existenciu pravidiel preverovania v systéme ETIAS. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov chápe, že cieľom zákonodarcu je vytvoriť nástroj, ktorý umožní automatické vyčlenenie štátnych príslušníkov tretích krajín oslobodených od vízovej povinnosti, ktorí sú podozriví z toho, že predstavujú takéto riziká. Napriek tomu profilovanie, rovnako ako akákoľvek iná forma analýzy počítačových údajov použitá na jednotlivcov, vyvoláva vážne technické, právne a etické otázky. Z toho dôvodu európsky dozorný úradník pre ochranu údajov žiada o presvedčivé dôkazy potvrdzujúce nevyhnutnosť používania nástrojov profilovania na účely systému ETIAS.

Okrem toho, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov spochybňuje relevantnosť zberu a spracúvania údajov o zdravotnom stave, ako sa stanovuje v návrhu. Žiada lepšie odôvodnenie zvoleného obdobia uchovávania údajov a nevyhnutnosti udelenia prístupu vnútroštátnym agentúram presadzovania práva a Europolu.

Na záver, poskytuje odporúčania napríklad o rozdelení úloh a zodpovedností medzi rôzne zapojené subjekty a architektúre a informačnej bezpečnosti systému ETIAS.

I. ÚVOD

1. Iniciatíva Európskej komisie spočívajúca v zriadení európskeho systému pre cestovné informácie a povolenia (ďalej len „ETIAS“) siaha do oznámenia z roku 2008 s názvom Príprava ďalších krokov pre riadenie hraníc v Európskej únii⁽¹⁾. V tomto oznámení Komisia navrhla nové nástroje pre budúce riadenie európskych hraníc – najmä systém vstup/výstup (EES) a program registrovaných cestujúcich – a po prvý raz zvažovala zavedenie systému ETIAS, ktorý sa vtedy volal elektronický systém cestovných povolení EÚ (ESTA). EDPS vydal predbežné pripomienky⁽²⁾ k tomuto oznámeniu v rovnakom roku.
2. Vo februári 2011 Komisia vydala politickú štúdiu⁽³⁾, v ktorej sa analyzovali štyri rôzne možnosti zavedenia systému ESTA EÚ. V štúdii sa dospelo k záveru, že v tom čase neboli splnené podmienky odôvodňujúce vybudovanie systému ESTA EÚ. V oznámení⁽⁴⁾ z roku 2012 súvisiacom s inteligentnými hranicami Komisia uvažovala, že by zriadenie systému ESTA EÚ malo byť dočasne vylúčené, ale oznámila svoj zámer pokračovať v práci na systéme EES a programe registrovaných cestujúcich.
3. V oznámení⁽⁵⁾ s názvom Silnejšie a inteligentnejšie systémy pre hranice a bezpečnosť zo 6. apríla 2016 Komisia oznámila, že posúdi nevyhnutnosť, technickú uskutočniteľnosť a proporcionalitu zriadenia budúceho európskeho systému pre cestovné informácie a povolenia. V tom istom roku Komisia vykonala štúdiu uskutočniteľnosti, v ktorej sa ako referencia použili tri iné existujúce systémy cestovných povolení vo svete: ESTA v USA, eTA v Kanade a eVisitor v Austrálii.
4. Komisia vydala 16. novembra záverečnú správu o štúdii uskutočniteľnosti⁽⁶⁾ (ďalej len „štúdia uskutočniteľnosti z roku 2016“), ako aj návrh systému ETIAS (ďalej len „návrh“).
5. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta skutočnosť, že s ním pred prijatím návrhu útvary Komisie viedli neformálne konzultácie. Vyjadruje však poľutovanie, že z dôvodu veľmi krátkej lehoty a dôležitosti a zložitosti návrhu nebolo možné poskytnúť zmysluplný príspevok v tom čase.

V. ZÁVER

113. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta pozornosť venovanú ochrane údajov v celom návrhu na zriadenie systému ETIAS.
114. Plne rešpektujúc úlohu zákonodarcu v posudzovaní nevyhnutnosti a proporcionality navrhnutých opatrení EDPS pripomína, že tieto dve právne požiadavky na vysokej úrovni zakotvené v charte môžu byť predmetom kontroly Súdneho dvora EÚ a že európsky dozorný úradník pre ochranu údajov je poverený ich ochranou. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov zdôrazňuje, že chýbajúce posúdenie vplyvu (na ochranu údajov) neumožňuje posúdiť nevyhnutnosť a proporcionalitu systému ETIAS tak, ako je v súčasnosti navrhnutý.
115. Keďže sa návrhom zriaďuje ďalší systém zahŕňajúci spracúvanie značného množstva osobných údajov štátnych príslušníkov tretích krajín na účely prisťahovalectva a bezpečnosti, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov radí zákonodarcovi, aby využil všetky opatrenia na úrovni EÚ zahŕňajúce spracúvanie údajov na účely migrácie a bezpečnosti a aby vykonal hĺbkovú analýzu z hľadiska ich cieľov a dosiahnutých výsledkov.
116. V tejto súvislosti európsky dozorný úradník pre ochranu údajov odporúča zahrnúť do návrhu vymedzenie rizík neregulárnej migrácie a bezpečnostných rizík v záujme dodržania zásady obmedzenia účelu.

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov z 13. februára 2008 Príprava ďalších krokov pre riadenie hraníc v Európskej únii, KOM(2008) 69 v konečnom znení.

⁽²⁾ Predbežné pripomienky EDPS z 3. marca 2008, k dispozícii na stránke: https://secure.edps.europa.eu/EDPSWEB/webdav/shared/Documents/Consultation/Comments/2008/08-03-03_Comments_border_package_EN.pdf.

⁽³⁾ Politická štúdia o elektronickom systéme cestovných povolení EÚ (ESTA EÚ) z februára 2011, k dispozícii na stránke: http://ec.europa.eu/dgs/home-affairs/e-library/docs/pdf/esta_annexes_en.pdf.

⁽⁴⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade z 25. októbra 2011 Inteligentné hranice – možnosti a cesta vpred, KOM(2011) 680 v konečnom znení.

⁽⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade zo 6. apríla 2016 Silnejšie a inteligentnejšie systémy pre hranice a bezpečnosť, COM(2016) 205 final.

⁽⁶⁾ Štúdia uskutočniteľnosti zo 16. novembra 2016 pre európsky systém pre cestovné informácie a povolenia (ETIAS) – záverečná správa, k dispozícii na stránke: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-security/legislative-documents/docs/20161116/etias_feasability_study_en.pdf.

117. Okrem toho európsky dozorný úradník pre ochranu údajov vyjadruje obavy, či bude používanie pravidiel preverovania systému ETIAS v úplnom súlade so základnými právami zakotvenými v charte. Odporúča, aby boli pravidlá preverovania systému ETIAS podrobené predchádzajúcemu komplexnému posúdeniu z hľadiska ich vplyvu na základné práva. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov si takisto kladie otázku, či sa nevyhnutnosť používania nástrojov na profilovanie na účely systému ETIAS opiera o presvedčivé dôkazy, čo nepredpokladá, a vyzýva zákonodarcu, aby znovu zvážil používanie profilovania.
118. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov spochybňuje relevantnosť a efektívnosť zberu a spracovania údajov o zdravotnom stave, ktoré je naplánované v návrhu, z dôvodu ich nedostatočnej spoľahlivosti. Kladie si takisto otázku, či je nevyhnutné spracúvať tieto údaje z dôvodu obmedzenej súvislosti medzi zdravotnými rizikami a cestujúcimi oslobodenými od vízovej povinnosti.
119. Pokiaľ ide o presadzovanie práva a prístup Europolu k údajom zo systému ETIAS, európsky dozorný úradník pre ochranu údajov zdôrazňuje, že v súčasnosti chýbajú presvedčivé dôkazy potvrdzujúce nevyhnutnosť tohto prístupu. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov pripomína, že nevyhnutnosť a proporcionalitu nových systémov treba posúdiť globálne, so zohľadnením už existujúcich rozsiahlych informačných systémov v EÚ, ako aj osobitne, v osobitnom prípade dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí zákonne navštevujú EÚ a vstupujú do nej.
120. Okrem hlavných už identifikovaných obáv sa odporúčania európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov v tomto stanovisku týkajú týchto aspektov návrhu:
- nevyhnutnosti a proporcionality súboru zhromaždených údajov,
 - zvolených lehôt uchovávania údajov,
 - interoperability systému ETIAS s inými informačnými systémami,
 - práv dotknutých osôb a poskytnutých prostriedkov nápravy,
 - nezávislého preskúmania podmienok prístupu orgánmi presadzovania práva,
 - rozdelenia úloh a zodpovednosti medzi agentúrou pre európsku pohraničnú a pobrežnú stráž (EBCG) a agentúrou eu-LISA,
 - overenia centrálnou jednotkou ETIAS,
 - architektúry a informačnej bezpečnosti systému ETIAS,
 - štatistík generovaných systémom a
 - úlohy európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov.
121. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov bude naďalej k dispozícii na účel poskytovania ďalšieho poradenstva k návrhu, takisto v súvislosti s akýmkoľvek delegovaným alebo vykonávacím aktom prijatým podľa navrhovaného nariadenia, ktorý môže mať vplyv na spracúvanie osobných údajov.

V Bruseli 6. marca 2017

Giovanni BUTTARELLI

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov
